



Ülqar Rəsul

vimlinsən ki, görüşünə gəlmək üçün hər cür arsızlığa getmək olar...

Fikrimdə qollarını yana açıb Cıdır düzünün küleyinin içinde Cıdır düzünün otlarının üstü ilə ayaqyalın qaçmağa başladım. Qardaşım İlham da yanımda. Lap uşaqlıqdakı kimi. Nə qədər bərk qaçırsansa, o qədər lay-küylə keçir külek yanından. Qulaqlarına nələrse bağı-

uşaqlaşır sənin kimi. Bir daşın yanından ötəndə üç cavan qız göy otların üstünə sərdikləri süfrənin hündəvərindən "bəsdir qaçıb tərlediniz, gəlin şimiyyatla çay için" deyib haraylayır. Sənsə üzü "Xuraman qayası"na sarı qaçırsan küleyin içinde.

Biz Xuramanı o uçurumu tanıyan-dan sonra bilmışdık. Molla Pənah Vaqifin arvadıymış. Vaqifi uçurumdan əvvəl bilirdik. Məqbərəsi Cıdır düzünə gedən yolun üstündədir. Demək olar ki, hər gün yanından keçib Cıdır düzünə gedir

sonra məqbərənin də sevincdən çiçəyi çirtlayıb. Yenilənib. Rəngi açılıb, üzü gülür.

Məqbərədən ayrılıb Cıdır düzündən aşağı, şəhərə düşən indi enənib yola çevrilmiş daş ciğrila bir az tək yeridim. Qohumlarımızın olmayan evini axtarırdım. Elə qəşəng ev idi. Hidayət doktorun evi. Şuşanın içinde özü də ayrıca bir Şuşa ev. Həyətdəki azmış kimi, evin içinde, döşəmədəki balaca qapağın altında da su quyusu var idi. İçində də göz yaşı kimi duru su. Dolu

Əslində indi mənə görə uşaqlığım Vaqifdən də, Xuramandan da, o uçurumdan da müqəddəsdir. Çünki sadaladıqlarımın hamısı o uşaqlığın içindədir. Birçə Cıdır düzündən başqa. Çünki ən gözəl uşqlığım onun içinde, kəkkikotu qoxuyan çəməninə, torpaqdan boylanan qayalıqlarının arasında, qulaqları oxşayan küleyinin ağuşunda qalıb. Bütün bunlar da Şuşanın yayında...

Yenə yoldayıq. Canım Məmləkətin bir müqəddəs şəhərindən o birinə gedirik. Şuşadan Laçına. Laçın qollarını açıb bütün mərdliyi, qüdrəti ilə bizi qarşılamağa hazırlaşır.

İyirmiyə qədər yazıçını, şairi içinde gizlədib dolamalarda şütüyərək Laçına doğru apararıq maşın yavaş-yavaş Şuşadan uzaqlaşır. "Görəsən Şuşa doğrudan tanımadı məni?" - düşünürkən arxadan kübar bir səs eşidirəm. Şuşadır, pıçıldısı Cıdır düzünün küleyində arxamca yollayıb əfəndicesinə deyir ki, Laçını öp qayıt, axı sən həm də mənə böyümüsən.

Anasını indicə dəfn etdiyi qəbiristanlıqdan aymarkən həsrətə geri boylan oğlan uşağısayaq pəncərədən arxaya boylanıb Şuşaya baxıram. Yadıma yol düşür. Bakıdan Şuşaya doğru gələn yolboyu bir ara Niyaməddin Musayev oxumuşdu maşında: Eşqinə odlanıb hey yanın könlüm...

İçimə yağış yağır. Bir az əvvəl - otuz ildən sonra ayaq qoyduğun Cıdır düzündəki fikri yenə ağılından keçir: Nə yaxşı ki, gözümə eynək var. Belə dərdin ən gözəl təsəllisi rəngli eynəyin arxasında yağın yağış və özündən sonraya gözlərdə qoyduğun qıpqırmızı göyqurşağıdır...

4-5 noyabr 2023

Qırmızı göyqurşağı (Şuşa bir az əvvəl, otuz il sonra)

Bir vaxt piyada, qaçaraq qatıldıqımız dolama yolanı indi maşınla qalanda nəfəsim kəsilir. Hayat məni bu qədər dəyişibmiş. İndi tərqiinə vanram, ürəyimdən möhkət istəyirəm...

Cıdır düzündəyəm. Bir az olar düşmüşük otuz il əvvəl minib bu şəhərdən ayrılığımız maşından. Torpağa ayağımı ilk dəfə basanda hamıdan ayrılıb bir kənardə kövrəldim. Yaxşı ki, görən olmadı. Guya kimsə görsəydi nə olasıydı ki? Bəlkə təsəlli də verərdilər, ürəyim toxtayardı. Toxtamırdı amma. Az qalırdı yerindən çıxсын. Hər döyüntüsündə bütün bədənimi silkələyirdi. Mən cəhənrəm, şəhəri aşınb yerə salacaq, qayanın başından - düşünüb daha da təlaşlanırdım. Bu tələftən də hər yanından mənə baxan Şuşanın tənəsi: Kimsən, niyə gəlmisən?!

- Səni görməyə!
- Nə üzle gəlmisən?
- Bilmirəm.
- Özüne ar bilmədən gəlib qarşımda dura bilirsən amma, otuz ildən sonra.
- Hə, elədir, utanmıram. Sən elə se-

ra-bağıra buraxır səni külek içinde yanib açdığın dəhlizin bu başından o başına.

Bir at var uzaqda. At deyil əslində. Dağda ata bənzər görüntüdür. Nəhəng at şəkli, deyəlim. Dağ boyda at. Nə vaxtsa nənəmiz onu bizə göstərib demişdi ki, peyğimberəleyhisalamın atının şəkli. Demişdi, peyğəmbər atı ilə o dağda uzanıb dincəlib. Qalxıb gedəndə atın şəkli qayada qalıb. Diqqətlə baxsanız görərsiniz. Doğrudan ata oxşayır dağdakı görüntü. Uşaq ağılına da bilir-sən ki, ha qaçsan, çatmayacaqsan o ata. Amma yenə qaçırsan.

Bir də qarşıda bir uçurum ağzını geniş açıb həvəslə gözəleyir səni ona sarı qaçan görüb. Bilirsən orada uçurum var. Tanıyırsan o uçurumu. Adı da var hələ: Xuraman özünü atan qaya.

Amma yenə qaçırsan. Qaçırsan, qaçırsan, qaçırsan. Uçurum da səni uşaq görüb, yixılmayasan deyə geriye gedir, səndən uzaqlaşır, uzaqlaşır,

və hava qaralana yaxın yenə yanından keçib geri qayıdırdıq. Əvvəl məqbərə uox idi. Sadəcə qəbir idi. Bir vaxtlar anamız ehtiramla göstərib demişdi, Vaqifin qəbridir. Sonralar oradan keçəndə biz uşaqlar bir-birimizə barmaqla nişan verib "Vaqifin qəbridir" deyirdik. Xalalanmız görən kimi deyirdilər, "barmağın dişlə, sonra da ucunu ayağının altına qoy". Deyirdilər, çünki qəbrə əl uzatmaq olmaz. Nə bilim, deyirdilər, biz də edirdik. Əvvəl yüngülcə dişləyir, sonra da əyilib ayağımızın altına qoyurduq barmağımızın ucunu. Qardaşımın manı yəni. Nə barmaqlar dişləyib ayaqlamışığı o daşlı ciğirdə uşaq vaxtı. Sonra ta barmaq dişləməyə ehtiyac qalmadı. Bir yay gəldik ki, məzənin üstündə uca məqbərə tikilib. Ona əl uzatmaq olardı. Həm də barmaq dişləmədən. Biz də ta elə şeylərə inanacaq ağılda deyildik. Bütün bunları xatırlayanda məqbərəyə idim. Şuşa işğaldan azad ediləndən

vedrəni kəndirle çək, tök samovara, qaynat çay ələ, iç. Söküb aparıblar o evi də. Məndən əvvəl Şuşada olan qohumlardan eşitmişdim. Bəlkə həyəti tanıyaram deyə axtarırdı eynəyin altında hamıdan xəlvet yaşarmış gözələrim. Olmadı, tapa bilmədim evi, dar macal idi çünki. Bacım Yeganə ilə görüntülü telefon danışıqım da o dar macalda uşaqlığımı şəhərinin daş döşənmiş dar küçələrində axtardığımı tapmağa kömək eləmədi. Uzun danışıq tapardım yəqin ki. Amma az danışdıq. Vaxt yox idi çünki. Uzaqdan çağırırdı məni bizi Şuşaya aparınlar. O təklidə vaxtım ancaq uzaqdan əlimi özümün və indi İsvəçrədə yaşayan qardaşım İlhamın əvəzindən Vaqifin məqbərəsinə uzadıb, sonra da ikimizin yerinə barmağımı yüngülcə dişləyib ayağımın altına qoymağa çatdı.